

Kansen voor kinderen: een postcodetombola?

Geen dak boven je hoofd. Geen warm water. Geen geld voor een schoolreisje. In Nederland groeien volgens het CBS maar liefst 292.000 kinderen in armoede, waarvan 117.000 langdurig (ten minste 4 opeenvolgende jaren).

Wanneer gesproken wordt over armoede onder kinderen in Nederland, wordt één ding al snel duidelijk: de sleutel tot succes, een geslaagde bestrijdingsaanpak, is nog niet gevonden. De praktijk is zelfs zo versplinterd geraakt dat zowel burgers als professionals door de bomen het bos niet meer zien. Ondanks alle goede bedoelingen en initiatieven, blijft een aanpak van de structurele oorzaken van armoede onder kinderen uit.

Bevindingen

- Een effectieve en structurele aanpak van armoede onder kinderen ontbreekt.
- Het landelijke sociaal vangnet schiet tekort.
- Vanuit kinderrechtenperspectief heeft de Rijksoverheid een inspanningsverplichting ten aanzien van het reduceren van het aantal kinderen in armoede als ook het inzetten van passende zorg en ondersteuning aan kwetsbare gezinnen. Een effectieve uitoefening van deze verplichting wordt in de praktijk onvoldoende teruggezien.
- De onderzochte gemeenten vertonen grote verschillen op het gebied van de invulling van het armoedebeleid, het vaststellen van de lage-inkomensgrens, het aanbod van voorzieningen ten behoeve van kinderen, de digitale toegang tot die voorzieningen, het faciliteren van jongerenparticipatie en het aangaan van samenwerkingsverbanden. Daarbij is de bestrijdingsaanpak nog te vaak gericht op het compenseren van de gevolgen van armoede.
- Belemmerende factoren voor gemeenten om tot een effectieve aanpak te komen zijn: taboe, systeem, preventie, bereik en privacywetgeving.
- Sommige gemeenten zijn enorm actief en vindingrijk met betrekking tot de aanpak van armoede onder kinderen. Helaas hebben die ontwikkelingen nog geen 'landelijke' uitstraling.

Onderzoek

Is het zo dat de woonplaats van een kind, zijn of haar kansen bepaalt? Defence for Children en Save the Children hebben door middel van verkennend onderzoek geprobeerd het antwoord op die vraag te vinden. Daarbij is ook gekeken naar de rol van de Rijksoverheid gelet op de verantwoordelijkheden in het kader van het bieden van een toereikende levensstandaard op basis van het VN-Kinderrechtenverdrag en het reduceren van armoede op basis van de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties.

Onderzoeksmethode:

Deskresearch, 48 analyses van gemeentenwebsites, 19 ingevulde vragenlijsten door gemeenten, 10 verdiepende interviews met gemeenten, adviezen vanuit 34 voltooide Speaking Minds trajecten, 2 expertmeetings met professionals en jongeren.

Conclusie en aanbevelingen

Door de decentralisatie lijkt een **spanningsveld** te zijn ontstaan tussen de positie van de landelijke overheid en die van de lokale overheden. Gemeenten willen de vrijheid en daarmee de verantwoordelijkheid om eigen beleid te kunnen voeren, maar om armoede effectief te kunnen bestrijden is actieve bemoeienis van de Rijksoverheid nodig en daar wringt de schoen. Het pro-actieve optreden op landelijk niveau is namelijk onvoldoende. Bij deze stand van zaken wordt gelijke toegang tot voorzieningen voor kinderen in armoede onmogelijk gemaakt en is de postcode van een kind bepalend voor zijn of haar kansen.

De uitbesteding van de bestrijdingsaanpak aan gemeenten leidt, wellicht onbedoeld en onbewust, tot **willekeur in het systeem**. De aanpak van armoede onder kinderen kent weinig robuuste kaders. De effecten van het beleid op de structurele oorzaken van armoede worden niet gemeten en gemonitord.

Bepleit wordt om de sterke focus op het (gezins)inkomen los te laten en te **kijken naar wat kinderen nodig hebben** en waar zij recht op hebben. De behoeften van kinderen zijn in de kern universeel. Een universeel aanbod van voorzieningen, waar alle kinderen recht op hebben, zou dan ook passender zijn in een tijd waarin de allerarmsten al jaren in dezelfde uitzichtloze positie verkeren en 'het systeem' voor alle burgers te ingewikkeld is geworden om nog van effectieve steun vanuit de Rijksoverheid te kunnen spreken.

Wat is armoede?

"Armoede betekent voor mij niet alleen te weinig eten, drinken en geen onderdak hebben maar ook het gemis van het gevoel dat je mag bestaan en dat er een plek voor jou is in de maatschappij."

Jongere die heeft deelgenomen aan Speaking Minds over de betekenis van armoede.

Contact

Defence for Children
T 071 - 516 09 80
E e.huls@defenceforchildren.nl
www.defenceforchildren.nl

Save the Children
T 070 - 338 44 48
E caroline.van.de.wetering@savethechildren.nl
www.savethechildren.nl

Aanbevelingen voor de Rijksoverheid:

1. Hef het voorbehoud bij artikel 26 VN-Kinderrechtenverdrag op.
2. Stel een concrete en ambitieuze reductiedoelstelling op.
3. Ontwerp een armoederegister inclusief aanleverplicht voor gemeenten.
4. Creëer landelijk en uniform beleid ten aanzien van de vaststelling van de lage-inkomensgrens.
5. Onderzoek de mogelijkheden om universele kindvoorzieningen aan te bieden.
6. Definieer een heldere uniforme omschrijving van de doelgroep in plaats van te werken met de gemeentelijk gedefinieerde doelgroep.
7. Voer wijzigingen door in het belastingsysteem om het aanvragen van inkomensondersteuning te vereenvoudigen en de kans op terugvorderingen te minimaliseren.
8. Stel meer budget beschikbaar om een integrale aanpak van armoede mogelijk te maken.
9. Neem de vijf genoemde belemmeringen voor gemeenten weg.

Aanbevelingen voor gemeenten:

10. Maak een lokale handreiking voor uitvoerende professionals van de gemeente, maar ook voor andere betrokken professionals en scholen.
11. Ontwerp specifiek beleid ten behoeve van armoede onder kinderen waarin samenwerking tussen verschillende afdelingen wordt gestimuleerd.
12. Neem immateriële ondersteuning op in het aanbod van kindvoorzieningen.
13. Borg duurzame jongerenparticipatie en betrek de input van jongeren bij de invulling van het beleid.
14. Creëer een jongerenwebsite/pagina om jongeren voor te lichten en lanceer dit met een mediacampagne.
15. Verbeter de digitale toegankelijkheid.
16. Werk samen of zet de samenwerking voort met hulporganisaties, particulieren, de kerkelijke gemeenschap en het onderwijs.